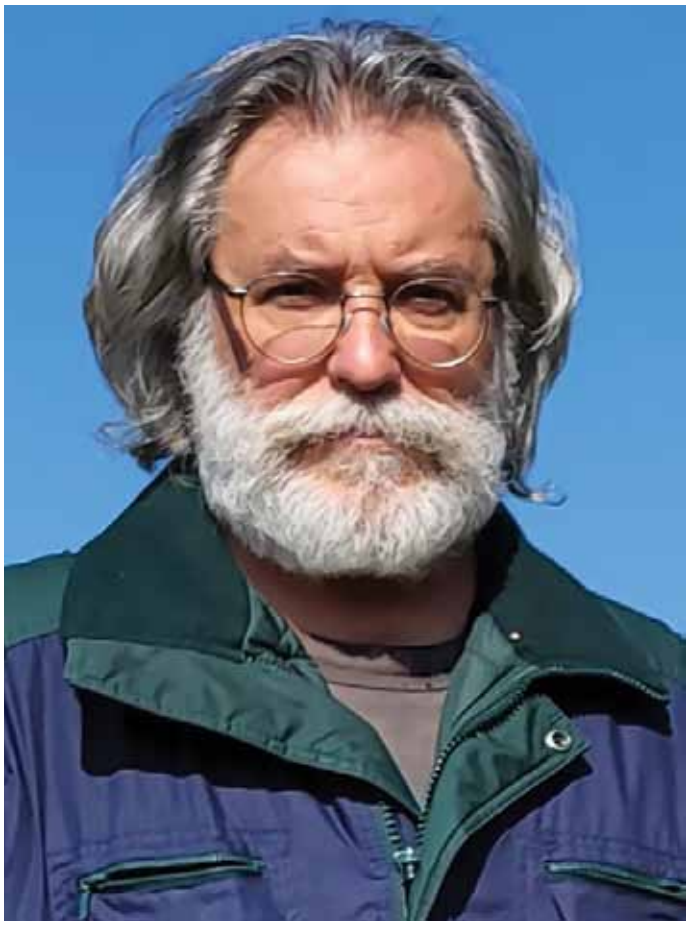
Megismerni Morfeuszt

az AMEGA beszélgetőpartnere: Dr. Juhász János

nyugdíjas tüdőgyógyász főorvos
bronchológus és alvásmedicina szakértő

A Korányi minden tüdőgyógyász számára alapvető fontosságú intézmény, majdnem misztikus hely. Különösen annak lehet szoros kötődése hozzá, aki ott dolgozik vagy dolgozott. Te ott kezdted a pályádat?
Nem, először a kékestetői szanatóriumban kaptam állást. Nagyon kellemes hely volt, itt volt az első találkozásom a tüdő betegségeivel, de hamar kiderült, hogy az ottani válogatott beteganyag révén nem nagyon lehet elmélyedni a belgyógyászatban.

Nem is maradt igazán jó emléked a szanatóriumi hónapjaidról?
De igen, a szabadidőnkben a Mátra erdeit jártuk. A szakmai emlék alapja meg az volt, hogy Kékestetőn volt az első *in vivo* vena subclavia szúrásom egy reanimáció kapcsán, ami szerencsésen sikerült. Nagy elismerést váltottam ki ezzel. Ennek előzménye az volt, hogy az egyetem alatt a csoporttársaimmal jelentkeztünk egy mentős tanfolyamra, ahol megismerkedtünk néhány sürgősségi beavatkozással. Ezzel egy időben bejártunk a patológiai intézetbe is, ahol megengedték, hogy cadavereken gyakoroljuk a centrális vénák elérését.

Hamarosan a fővárosba kerültél.
Elsőre a Kun utcai elfekvő belgyógyászati osztályra kerültem (ezt ma eufemizmussal geriátriának hívják), ami az István Kórházhoz tartozott. Rövidesen kiderült, hogy nincs sok esélyem az István Kórház belgyógyászatára bejutnom. Egy egyetemi ismerősöm – aki a Korányiban dolgozott – szólt, hogy megüresedett egy hely a Korányiban. Felhívtam telefonon az orvosigazgatót, *Schweiger Ottó* professzort, és bemutatkoztam. Azt kérte, küldjek anyagot magamról, és majd jelentkezik. Pár nap múlva hívott és megkérdezte, hogy érdekelne-e a bronchológia. Igent mondtam. Adott egy időpontot *Kertes István* professzorhoz egy személyes találkozásra, és egy kellemes beszélgetés után megkaptam az állást.

Ezek a neves professzorok hogyan viszonyultak hozzád, a kezdőhöz?

Rendkívül barátságosak voltak, és partnerként kezeltek. Ez vonatkozott mindenkire. Sorra ismerhettem meg olyan embereket, mint *Böszörményi Nagy György*, *Hutás Imre*, *Herjavecz Irén* vagy az osztályon *Nagy Gabriella*, *Lakatos Tamara* és *Moldvai Zsófia*.

Az egyetemen akkoriban még nem oktattak bronchológiát. A Korányiban vetted a kezedbe először a bronchoszkópot?
Több héten keresztül minden vizsgálatnál jelen voltam. Akkor még nem voltak segédeszközök, de mindenki lelkesen magyarázott. Sokat gyakoroltam az Ambu-babán is. Amikor látták, hogy már elég tájékozott vagyok, egy alkalommal *Kertes* professzor szólt, hogy „a János próbálja meg egyedül". Emlékszem, a pulzusom az egekbe emelkedett, a szívem a torkomban dobogott, de sikeresen elvégeztem a vizsgálatot.

Meg tudnád mondani, hogy a nyugdíjadig hány bronchoszkópos vizsgálatot végeztél?
Nagyon sokat, az utolsó Korányis éveimben évi 400 körül, és később Németországban is rengeteget. A végső szám 10 ezer fölött lehet.

Ha nem titok, mennyi volt a Korányiban a fizetésed?
A kékestetői szanatóriumban 4000 forint volt, ami akkor kiemeltnek számított. Ez kompenzálta egy kicsit az elzártságot a hegyen. A Korányiban, amikor eljöttem onnan és Németországba kerültem 27 ezer forint volt a fizetésem az ügyeletekkel együtt.

Hogyan kerültél az orvosi egyetemre?
Hajdúböszörményben nőttem fel, ott is érettségiztem. Édesanyám pedagógus, édesapám pedig állatorvos volt. Szabadidőmben gyakran mentem vele és a munkájában szemlélőként részt vehettem. A gimnáziumban még állatorvosként gondoltam a jövőmre. Édesapám azonban az akkor átalakuló állatorvoslást figyelve úgy gondolta, hogy ez nem lenne számomra jövőt jelentő foglalkozás. A szüleim baráti társaságában volt egy klasszikus belgyógyász körzeti orvos. Neki még átvilágító készüléke is volt otthon. Egyszer gyerekkoromban lenyeltem egy vasgolyót és azzal is kereste bennem. Az ő példája az általános orvoslás felé terelte a figyelmemet.

Az egyetemi éveidből idéznél néhány emléket?
Budapestre vettek fel, de az ápolási gyakorlatot Debrecenben végeztem el egy régi vágású belgyógyász főorvos mellett. Imádtam vele vizitekre járni. Magyarázott, oktatott minket, és teljesen lenyűgözött, amikor előttünk végzett el egy mellkascsapolást. Ez mély benyomást tett rám. Harmadévben pedig *Holló István* professzor tanította a propedeutikát. Élmény volt őt hallgatni. Ez a két ember alapvetően határozta meg a jövőmet. Igaz, először a sebészetben is gondolkoztam, de a gerincproblémáim miatt erről le kellett mondanom.

A Korányiban mennyire sikerült beilleszkedned?
Kifejezett szerencsém volt, hogy a bronchológiai osztályra kerültem. A vizsgálatok során megismerkedhettem az egész intézmény orvoskarával, és rövid időn belül mindenkivel személyes kapcsolatot alakítottam ki. Szakmailag egy új világ nyílt meg előttem. Rengeteg időt töltöttem a könyvtárban, sokat olvastam. A bronchológia mellett elmélyülhettem a klinikai pulmonológiában is. *Strausz János*, *Solymosi Péter* és *Kovács Gábor* sokat segítettek ebben, és jó kapcsolatot építettem ki a kardiológusokkal is. Ezzel egy újabb ajtó nyílt meg előttem. *Naszlady Attilá*ékhoz járva, egy idő után a pulmonológiai ügyeletek mellett beszálltam a kardiológiára is ügyelni.

Ez kuriózum lehetett, mert azóta is kevés pulmonológus mélyed el a kardiológiában.
*Karlóczay Kristóf*fal nagyon jó kapcsolatba kerültem. Gyakran figyeltem őt, amikor szívkatéterezést végzett, és szerettem volna a tudásomat ebben az irányban is bővíteni. Az

érdeklődésem a szív irányába mindig is megmaradt. Számomra a tüdő és a szív egy funkcionális egység volt mindig. Németországban sokat foglalkoztam a szív-tüdő interakciókkal alvási apnoe alatt. Nagy hibának tartom, hogy nem tekintjük fiziológiai és anatómiai egységnek a szívet és a tüdőt. *Böszörményi Nagy György* szakmailag ezt a vonalat képviselte. Vele ebben az egységben tudtam dolgozni. A belgyógyászati intenzív részleg *Hutás Imre* professzor osztályán működött és kevesen voltak. Ott is elkezdtem ügyelni. Akkoriban jelentős fejlődés zajlott le a gépi lélegeztetés, az akut asztma és a légzési elégtelenség egyre modernebb ellátása terén. Szerettem volna elérni, hogy ha egy akut eset kerül elém, akkor azt a lehető legjobban tudjam ellátni.

Mennyire érezted, hogy megbecsülik a munkádat?

Két esetet említenék meg ezzel kapcsolatban, mindkettő 1986-hoz kötődik. Az egyik a budapesti SEP kongresszus (a SEP, Societas Europaea Pneumologiae, angolul European Society of Pneumology, a mai European Respiratory Society, az ERS elődje), aminek *Kertes István* professzor volt az elnöke, és – másokkal együtt – bevett a helyi szervezőbizottságba. Ennek kapcsán alkalmam nyílt az akkori európai pulmonológia *crème de la crème*-jével személyesen megismerkedni és velük több héten át intenzíven együtt dolgozni. Lenyűgöző élmény és egyben tanulságos is volt, hogy fiatal pulmonológusként lehetőségem volt ezekkel az emberekkel „egyenrangúként" közösen dolgozni.

A másik eset egy müncheni szimpózium volt, Heart & Lung Interactions címmel, meghatározott számú előadóval, ahol csak hallgatóként voltam jelen a szervező *Severin Daum* professzor jóvoltából. Itt alkalmam volt olyan nagy formátumú, akkori meghatározó pulmonológusok, mint például *David Caton Flenly* kritikai megjegyzéseit megtapasztalni, melyek pozitív értelemben kíméletlenül rámutattak az előadó vagy a hozzászóló tárgyi vagy logikai hiányosságaira. Ekkor fogalmazódott meg bennem, hogy szubsztancia nélkül a nemzetközi szakmai porondon nem tudja senki megállni a helyét. Akkor még nem gondoltam volna, hogy valamikor külföldön kell majd bizonyítanom.

Személyes résztvevője és tanúja voltál a pulmonológia fejlődésének.

Kertes professzornak nagyon jó kapcsolatai voltak, és ennek köszönhető, hogy az akkor fejlődésnek indult intervenciós beavatkozásokban mi is részt vehettünk. Bevezette a Dumon-stentet a légúti szűkületek áthidalására, és kooperációban fizikusokkal is együtt dolgozott, így a KFKI-tól kaptunk egy lézerkészüléket, melyet elsőként tudtunk a gyógyításban hasznosítani. Később jött az „afterloading" is. Valóban olyan szerencsés voltam, hogy a tüdőgyógyászat csaknem teljes spektrumát elsajátíthattam. Amikor 1989-ben *Falus Ferenc* elment a klinikára, *Böszörményi Nagy György* hívására átmentem az ő osztályára. Ott megtanultam a jobb szívfél katéterezését és a lélegeztetést. Ezeket az ismereteket később Németországban nagyon jól tudtam hasznosítani.

Hogyan lettél az alvási apnoe specialistája?

Ez *Schweiger* professzor innovatív hozzáállásának köszönhető. Rendszeresen olvastam külföldi cikkeket a '80-as évek végén is és sokat olvastam arról, hogy a légzés COPD-s betegeknél más éjszaka, mint nappal, illetve arról, hogyan kerülhetnek ezek a betegek szén-dioxid kómába. Érdekesnek tartottam ezt a témát. *Schweiger* professzor és *Böszörményi Nagy György* felvetették, hogy az intenzív részleg mellett egy alváslabort kellene rendszeresíteni. 1989 őszén *Böszörményi Nagy György* elvitt magával Marburgba, hogy megnézzük, hogyan működik ott egy alváslabor. Így indult a Korányiban az alvás alatti légzés vizsgálata.

Ez volt Magyarországon az első ilyen próbálkozás?

Az elsők között voltunk, sokszor hajnalig ültem a betegágy mellett és figyeltem a beteg légzését és a regisztrátumot a monitoron.

Mikor hagytad ott ezt az alváslabort?
Marburgban megismertem az alváslabor vezetőjét, *Peter* professzort. Ez egy európai színvonalú, nagy labor volt. Akkoriban jelent meg egy új retard teofillinkészítmény, és fölmerült, hogy alvás alatt stabilizálhatja a garat izomzatát és ezzel kapcsolatban végeztek egy multicentrikus vizsgálatot. A study eredményeit a budapesti Hiltonban beszélték meg, és erre meghívtak engem is. Ezen a szimpóziumon ott volt *Peter* professzor és sokat kérdeztem tőle. Ezek után azt mondta, menjek el hozzájuk pár hétre, ahol számos kérdésemre választ kaphatok. 1992 januárjában meghívást kaptam és kimehettem egy tapasztalatcserére.

Megint tanulás, új ismeretek szerzése.
Ez egy új világ megismerését jelentette. Reggeltől sokszor éjszakáig a laborban voltam, rengeteget tanultam, például az alvási EEG értékelését is. Az ottlétem végén egy Amerikából hozott, Vitalog nevű készüléket mutattak nekem azzal, hogy meg kéne néznem, mit tud. Egy héten keresztül ezt a készüléket üzemeltem be és az ottlétem utolsó napjaiban beszámoltam róla. Hatalmas előrelépés volt ez a készülék az ambuláns vizsgálatok kiterjesztését illetően. *Peter* professzor elégedett volt a munkámmal és megkérdezte, tudnék-e maradni egy nagyobb klinikai vizsgálat résztvevőjeként.

De nem maradtál ott, hazajöttél.
Haza kellett jönnöm, mert *Böszörményi* professzor Amerikába készült. Mielőtt hazajöttem, kaptam egy rendkívüli ajánlatot kutatómunkára, egy éves időtartamra. Ezt meg kellett beszélnem a főnökeimmel és a feleségemmel, aki itthon volt két kisgyerekkel. *Böszörményi Nagy György* támogatott és *Naszlady Attilá*tól, az akkori igazgatótól egy éves fizetés nélküli szabadságot kaptam. 1992 augusztusában így kezdtem Marburgban dolgozni.

A megjelent publikációid milyen nagyságrendűek?
Összesen 37 publikációm van, de ezek nem mind első szerzős közlések. Mindig a klinikai munkára koncentráltam, de a kutatás területén is voltak jó ötleteim. Ezt onnan tudom, hogy ezeket mások később megvalósították. Három jelentős publikációm volt Marburgból, melyek komoly lapokban jelentek meg, és ezekre a mai napig is hivatkoznak.

Életed egy tanulási folyamat, új és új ismeretek elsajátítása. Nem volt késztetésed ezen ismeretek átadására?
Marburgban oktattam egyetemistákat és orvosokat az alvási apnoe témaköréből. Itthon a SOTE-n a Magatartástudományi Intézettel kooperálva az alvási apnoe klinikumáról és fiziológiájáról tartottam előadásokat rendszeresen. Egyetemi katedráig nem jutottam el.

Miért?
Nem ez volt a fő célom. Főorvosként arra igyekeztem hangsúlyt fektetni, hogy az orvosaim képzettek legyenek. Nekik próbáltam átadni a tapasztalataimat. A katedra soha nem csábított. Oktatókórházként volt alkalmam Németországban is egyetemistákat oktatni, de a PhD-fokozatom honosítására a társegyetem nem mutatott érdeklődést. Engem soha nem a címek érdekeltek, hanem az, hogy egy jó osztályon jó munkát tudjak végezni.

Mikor jöttél vissza Magyarországra?
1999-ben Debrecenben egy önálló tüdőklinikát szerettek volna létrehozni és *Strausz János*nak felajánlották a klinikai igazgatói címet. János felhívott, hogy volna-e kedvem hazajönni a helyettesének. Megbeszélve a feleségemmel, erre igent mondtam, de *János* visszalépett, és így ettől nekem is el kellett állnom. Többször próbáltam hazajönni, nyilván nem osztályos orvosnak. Abban az időben sorra zárták be a tüdőosztályokat, és úgy tűnt, hogy nincs helyem a hazai tüdőgyógyászatban.

Teljesen feladtad a próbálkozást?
Tettem még egy kísérletet a PhD-m után, ismét Debrecenben. Beadtam a pályázatomat egy részletes koncepcióval. Intervenciós részleget, non-invazív lélegeztető központot, alvásfiziológiai központot képzeltem el. Számomra akkor már nem az alvási apnoe volt az érdekes, hanem a légzés éjszakai-nappali (duális) fiziológiája. Alvás alatt teljesen más fiziológiai történések vannak, mint ébrenlétkor. Az egyetemen csak az ébrenlétről tanultunk. Azzal utasítottak el, hogy nem tudtam az alkalmasságomat az asztma területén jelentős nemzetközi publikációkkal alátámasztani.

Elkeserített a döntés?
Nem. Ezt az indokot el kellett fogadnom, hiszen tényleg nem voltak asztmával kapcsolatos nemzetközi publikációim. 2001 és 2005 között többször próbáltam hazajönni, de a próbálkozásaim sikertelenek voltak. A nyugdíjazásomig Németországban dolgoztam osztályvezető főorvosként.

Mivel foglalkozol, amikor nem tanulsz vagy kutatsz?
Zenei általános iskolába járattak a szüleim az általános iskola mellett. Nagyon nem szerettem, de úgy-ahogy megtanultam zongorázni. Édesanyám nem gondolta, hogy zongoraművész leszek, de szerette volna, hogy a zenében járatos legyek. Bukdácsoltam a zeneiskolában, de az Illés, Omega és LGT számokat megpróbáltam zongorán visszaadni. Autodidakta módon gitározni is megtanultam. A 60-as évek végén a fiatalokat, így engem is a gitár izgatott, az alakuló rockzene, Jimi Hendrix, Eric Clapton és a Queen lelkesített.

És a komolyzene?
Nem lettem hűtlen a komolyzenéhez sem. Az akkori Panta Rhei zenekar sok Bartók feldolgozást és Emerson, Lake & Palmer jellegű számokat is játszott. *Béke Csaba* osztálytársam volt a gimnáziumban, ő dobolt később ebben a zenekarban. A gimnáziumban megszervezett egy zenekart: dob, gitár, basszusgitár felállásban. Nekem jutott a basszusgitár.

Az egyetemen is zenéltél?
Az egyetem alatt a sors összehozott olyan emberekkel, akik hasonló zenei ízlésűek voltak. A tanulmányaink vége felé alakítottunk egy zenekart Spirit együttes néven. A youtube-on még ma is található néhány felvételünk. Amerikai népzenét, bluest, bluegrasst, countryt és spirituálét játszottunk. Jártuk az országot és külföldön is többször voltunk. Budapesten volt egy klubunk Folkland néven. A zenélésben ki tudtam kapcsolódni, a munkából eredő stresszt le tudtam vezetni. Azt gondolom, hogy a zene hatására jobb orvos lettem. 1986-ban aztán az aktív zenélés abbamaradt. Mindenkit lefoglalt a munkája. A gyermekeimnek az esti mese után még gitároztam és énekeltünk. A másik szeretett elfoglaltságom a már gyerekkoromban elkezdett fotózás. Ma is követem a fotópályázatokat, de mindig lemaradok a határidőkről. A Korányiban akkoriban én készítettem a bronchoszkópos diákat.

A harmadik hobbidról már hallottam. Ez a szőlészet-borászat.
Annak idején többször próbálkoztam Debrecenben az egyetemi felvétellel, végül aztán a SOTE-ra vettek fel. Úgy tudtam meg, hogy felvettek, hogy kaptam egy meghívólevelet a gólyatáborba, amit Balatongyörökön rendeztek. Itt akkor még megvoltak a régi szőlők és az a gyönyörű fasor a vasút mellett, ami annak a Kovács Kati lemeznek a borítóján is látható, amit a Szörényivel közösen készített. Lenyűgözött ez a gyönyörű vidék, a Tapolcai-medence, a tanúhegyek. Az öcsémet a következő évben felvették a Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karára, és az elsőéves vizsgamunkája az volt, hogy tervezzen a Balaton-felvidékre egy présházat. Megmutatta nekem és a kép az agyamban rögtön összekötődött Balatongyörökkel. Elképzeltem, hogy egyszer talán nekem is itt lesz egy szőlőm egy présházzal.

Még nem sejtetted, hogy ez megvalósul?
Egy beteget bronchoszkopizáltam, akit eredetileg *Böszörményi Nagy György*höz küldtek, és kiderült, hogy neki van a Becehegyen egy régi paraszthá za, melyet a felújítás kapcsán Xyladekorral festett és ettől lett egy irritatív alveolitise. Baráti viszonyba kerültünk és meghívott családostul ebbe a házba. Azt mondta, vegyek itt egy szőlőt. Ennek nem volt realitása, mert akkor költöztünk Németországba. Később egyszer csak kaptam tőle egy videókazettát, ami azt mutatta, hogy ez lesz *Juhász János* szőlője. És valóban az lett. 1996-ban baráti áron meg tudtam venni, de akkor még nem tudtam foglalkozni vele. 2009 októberében volt az első szüretem. Összeismerkedtem a szomszédokkal, akik sokat segítettek. Velük és könyvekből kitanultam a szőlőmetszést, a zöldmunkákat és a borkészítést. Amióta nyugdíjas vagyok, már mindent én csinálok.

Az egészséged lehetővé teszi?
Mondjam el a nyomorúságaimat? A gerincproblémáim miatt nem lettem sebész. 1988-ban, 38 évesen volt az első porckorongsérvem, amit még négy műtét követett. Két tüdőembólián vagyok túl, a térdemben protézis, az ujjaim eldeformálódtak és már gitározni sem tudok, de egyébként köszönöm, jól vagyok.

Megtudhatunk valamit a családodról?
Eredetileg egy évre szólt a meghívásom Marburgba, a Philipps Egyetemre. A feleségem akkor két kisgyerekkel volt otthon, és éppen elkezdett egy kolléganőjével egy garázsban kialakított állatorvosi praxisban dolgozni. Amikor bejelentettem, hogy lehetőségünk van Németországba menni, ő itthon akart maradni a gyerekekkel, mondván, egy év nem a világ. Azonban én ezt nem akartam vállalni, úgy gondoltam, akkor nem fogadom el az ajánlatot, mert a család nélkül nem megyek. Ő ezek után feladta a szakmai ambícióit, és akkor még nem tudtuk, hogy örökre. Az akkori kinti törvények szerint ő nem vállalhatott munkát, a diplomáját sem fogadták el, később meg a családot, a gyerekek iskoláját, edzéseit kellett menedzselni. Mire a gyerekek a saját útjukra léptek, már nem volt alkalma újra felszállni a vonatra. Az ő szakmai áldozata nélkül nem tartanánk ott, ahol most a családunk van. Visszatekintve, nem volt könnyű az elmúlt 30 év egyetlen napja sem. Az én esetemben nagyon igaz a mondás, hogy minden „sikeres" férfi mögött egy okos, önfeláldozó feleség áll.

A gyermekeid követték az apjukat a pályaválasztásban?
A lányom orvos lett Németországban. Itthon érettségizett, de tengerbiológus akart lenni, cápákkal akart foglalkozni. Kielben föl is vették az egyetemre, de egy év után mégis az orvosit választotta: intervenciós neuroradiológus lett. A fiam nem akart Németországban élni, ő itthon maradt. Neki nem volt kedve a továbbtanuláshoz, ő a német-angol nyelvtudásával, éles észjárásával, „learning by doing" módszerrel tudott érvényesülni. Ma egy hazai japán cégnél dolgozik minőségellenőr mérnökként.

Visszatekintve az elmúlt évtizedekre, mondj három nevet, akik meghatározták a pályádat.
Schweiger Ottó és *Kertes István* professzorok megnyitottak előttem egy új világot, *Böszörményi Nagy György* mellett pedig megtanultam, hogy sohase értékeljem túl magamat, így sikerült elkerülnöm a szakmai önhittséget.

Egyre kevesebb a pulmonológus. Mit tanácsolnál azoknak a fiataloknak, akik friss diplomával szakmaválasztás előtt állnak?
Biztatom őket, hogy legyenek pulmonológusok. Ez nagyon érdekes és szerteágazó szakterület, mely rendkívül sokrétű intervenciós beavatkozással, invazív és non-invazív lélegeztetéssel, alvás alatti légzésfiziológiás vizsgálatokkal, a pulmokardiális interakciók vizsgálatával – szívultrahanggal, jobbszívfélkatéterezéssel – az orvosi tevékenység széles perspektíváját nyújtja. ■

Dr. Osvai László